

ARVIOINTIPROSESSI TOTEUTETTIIN KEHITTYVÄNÄ SYKLINÄ – KSAP

Edellisessä tekstissä kuvattiin Oulun yliopiston korkeakouluopetuksen kehittämistoimikunnan KOTKAN toteuttamaa opetuksen arviointiprojektia Kotkan silmä. Siinä arviointityötä teki seitsemän tiimiä, joista kunkin arviointikohteena oli yhden tiedekunnan laitokset (ks. sivut 42–43). Seuraavassa artikkelissa paneudutaan yhden tiimin työhön tarkemmin. Lukija saa hyvän kuvan yhden yliopiston opetuksen arviointityöstä tutustumalla molempiin artikkeleihin.

HENRY OINAS-KUKKONEN, SOILI TÖRMÄLÄ, TIMO LATOMAA,
HANNA MARI PEKKINEN

Arviointitiimimme kehitti ja havaitsi toimivaksi arviointimenetelmän, jolle annoimme nimen **kehittyvän syklin arviointiprosessi** eli **KSAP** (Kuvio 2 sivu 48). Se on moniulotteinen ja monivaiheinen prosessi, joka edistää arviointiosaamista. Kuvaamme tässä arviointiprojektin lähtökohtia, KSAP:in ennakkoodellytyksiä, arviointiprosessin ydinsyklin rakennetta ja arviointitiimissämme tapahtunutta oppimista käyttäen esimerkkinä Oulun yliopistossa toteutettua Kotkan silmä -projektia.

Kehittyvän syklin arviointiprosessin **ennakkoodellytykset** voidaan jakaa kolmeen ulottuvuuteen: tiimin rakenne, toimintaperiaatteet ja yhteistyötaho. Vaikka ennakkoodellytykset voidaan käsitteellisesti erottaa, ne liittyvät toisiinsa. (Kuvio 1.) Tiimin rakenteeseen sisältyvät tiimin työnjakoon, työtapaan, sisäisiin suhteisiin ja vuorovaikutukseen liittyvät kysymykset. Toimintaperiaatteisiin sisältyvät käsitykset arvioinnista prosessina sekä tiimin roolista arviointiprosessissa, ja yhteistyötaho viittaa arviointikohteeseen.

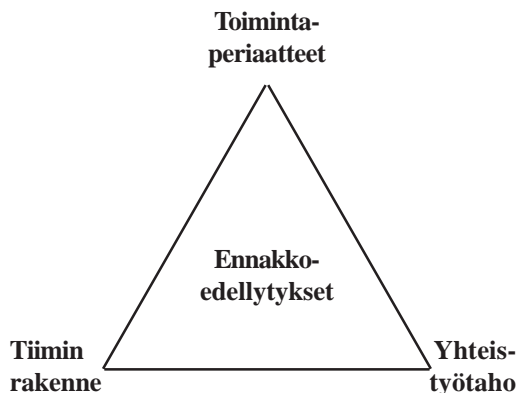
Arviointiprosessia varten kehittämämme toimintatavan selkeänä perustana voidaan pitää sitä, että vastuu arvioinnin onnistumisesta on koko arviointitiimillä. Sitä ei aseteta kenenkään yksittäisen henkilön, keulakuvan, kannettavaksi. Kun kokonaisprojektin puolesta haluttiin myöhemmin tarjota tiimille ylemmän virkaportaan keulakuvahenkilö, siihen ei suostuttu. Tiimin toiminta oli jo lähtenyt sujuvasti käyntiin, jolloin ulkopuolinen,

mutta muiden yläpuolelle asettuva keulakuva olisi itse asiassa ollut vain rasite tai hidaste, eikä olisi parantanut tiimin toimivaa henkilösymmetriää. Arviointitiimistä oli muodostunut toimiva ryhmä¹, joka oli viimeistään tuossa vaiheessa selvästi sitoutunut hankkeeseen.

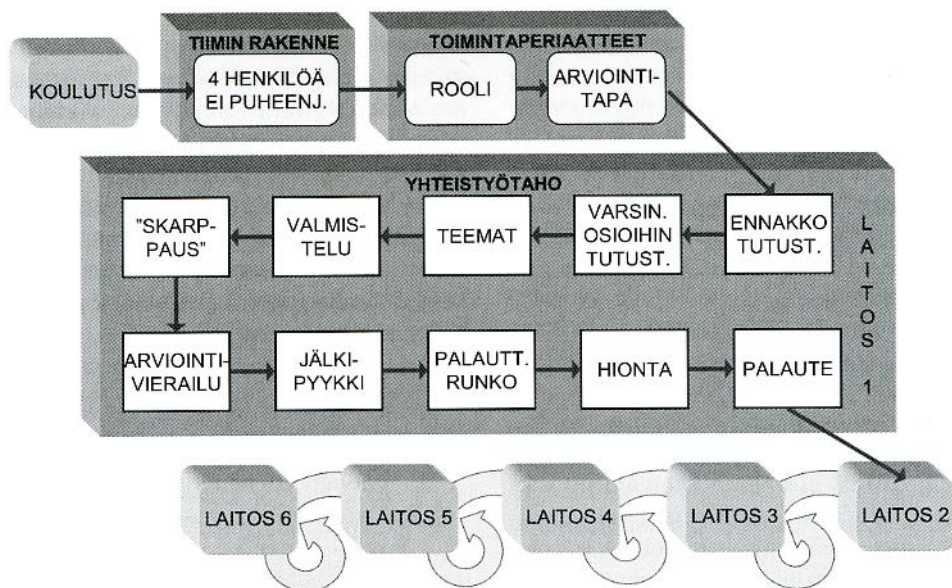
Vaikka tiimi on pieni ja toimii kuinka jouhevasti tahansa, kaikki eivät voi johtaa keskustelua esimerkiksi arviointivierailun aikana. Ratkaisimme asian jaetulla johtajuudella. Kiertävä puheenjohtajuus ja siihen liittyvät tasa-arvoisuuden ja demokraattisuuden periaatteet ovat tiimin rakennetta kuvaavia ennakkoodellytyksiä.

Seikka, joka vei kohti yhteistä vastuunottoa, oli arviointitiimin koko. Neljästä jäsenestä koostuvaa arviointiryhmää voidaan perustellusti pi-

316

Kuvio 1. KSAP:in ennakkoodellytykset

Kuvio 2. Kehittyvän syklin arviointiprosessi (KSAP)

tää pienenä. Pieni ryhmäkoko on eduksi. Se auttaa tutustumaan nopeasti muihin jäseniin sekä heidän erityistaitoihinsa ja toimintamahdollisuuksiinsa. Tutustumiselle oli myös entuudestaan luonteva perusta, koska kukin kuului jo samaan valikoituneeseen asiantuntijaryhmään; oli olemassa perusluottamus muiden toimintakykyyn ja taitoihin. Toisaalta osa jäsenistä ainakin tiesi toisensa entuudestaan.

Tiimin sitoutuminen näkyi paneutumisena arviointikoulutukseen. Yhteiset arviointikoulutukset olivat sananmukaisesti yhteisiä; miltei poikkeuksetta kaikki osallistuivat niihin säännöllisesti ja yhdessä toimien. Koko arviointitiimi osallistui myös jokaiseen arviointivierailuun. Jotta pieni tiimi kykenee suorittamaan arvioinnin ja huolehtimaan tiimin kehityksestä, on kaikkien tiimiin kuuluvien osallistuminen välttämätöntä. Muutoin pienen tiimin vahvuutta tai edustusta ei voida pitää riittävänä. Nämä, kuten koulutusjaksojen ulkopuolinenkin säännöllinen yhteydenpito jäsenten välillä kuuluvat toimintaperiaatteisiimme.

POHJANA PEREHTYMINEN ITSEARVIOINTIRAPORTTIIN

Myös huolellinen tutustuminen arvioitavaan laitokseen tausta-aineiston avulla on keskeisiä ennakkoodellytyksiä. Arviointivierailujemme keskustelu pohjautui laitoksen itsearviointiraporttiin, joka laaditaan lukuvuosittain ja jossa esitellään

laitoksen opetuksen ja oppimisen tilaa.² Itsearviointiraportti tehdään varsinaisesti laitoksen omaan käyttöön ja laitoksella on vapaus valita sen toteutustapa. On kuitenkin huomattava, että Oulun yliopistossa raportti otetaan huomioon opetuksen tuloksellisuusrahan jaossa, jolloin itsearviointiraportin odotetaan esittävän ajankohittaiset ongelmakohdat, joihin haetaan ratkaisuja ja toimenpiteitä. Itsearviointiraportin tulisi tuoda esiin laitoksen käsitys sekä omista vahvuuksista että heikkouksista.

Ennakkoodellytyksiin kuuluu arvioitavaa kohdetta edustava taho, joka on – ainakin jossain määrin – halukas yhteistyöhön. Kaikissa Oulun yliopiston laitoksissa on toiminut lukuvuodesta 1993–1994 alkaen laitoksen opetuksen kehittämistä kiinnostuneista henkilökunnan jäsenistä ja 4–5 opiskelijasta koottu opetuksen kehittämistyöryhmä, joka huolehtii opetuksen suunnittelusta ja kehittämisestä, koulutusohjelmien toimivuudesta ja palautejärjestelmän ylläpidosta.³

Opetuksen kehittämistyöryhmän toiminta vaihtelee eri laitoksissa ja osastoissa. Tässä arviointiprosessissa yhteistyötahona toimivat opetuksen kehittämistyöryhmät, jotka saattoivat halutessaan kutsua keskustelutilaisuuteen mukaan myös muita henkilöitä ja vastasivat kokoukseen liittyvistä käytännön järjestelyistä. Arviointikeskustelun onnistumiselle onkin hyvä, että arvioitava saa mahdollisuuden jollain tavalla osallistua arvioinnin järjestelyyn ja tilanteiden ohjaamiseen.

Tällöin arvioitava voi tuntea tilanteen olevan ainakin osin hallinnassa, arviointitiimin konsultointiajatus ei tunnu vain sanahelinältä eikä arviointitilanne aiheuta tarpeettoman voimakasta puolustus- tai suojautumisreaktiota.

ARVIOINTI DIALOGIA JA KONSULTOINTIA

Arviointi tapahtuu dialogina arvioitavan tahon kanssa. Arvioitaville laitoksille ilmoitettiin ennakoon se rooli, joka niihin saapuvalla tiimillä oli. Oikein kohdennettu tiedottaminen onkin yksi avainasioista, kun ajatellaan ryhmän suhdetta arvioitavaan kohteeseen. Projektin peruslähtökohta oli edistää opetuksen kehittämistä sekä neuvoa itsearvioinnin tekemisessä. Arviointitiimin perusroolin voidaan kiteyttää olleen valmentava, ja arvioinnissa lähdettiin etenemään laitoksen tarpeista ja konsultoinnin ajatuksesta. Tällöin konsultoiva arviointitiimi näkee arvioitavan suorittamassa itsearvioinnissa ongelmia tai kehittämisen kohteita, joille ei ole vielä löytynyt ratkaisuja. Arviointitiimi pyrkii hahmottelemaan mahdollisen ratkaisun tai vaihtoehtoisia ratkaisuja, joiden varsinaisesta soveltamisesta viimein päättää itse arvioitava eli konsultoitava.

KSAP sisältää toimintaperiaatteena arviointikohteen toiminnan kehittämistä tukevan palautteen antamisen. Opetuksen kehittämistyöryhmässä käydyin keskustelun perusteella kirjoitetussa palautteessa pyrittiin antamaan ainakin yksi laajempi ehdotus tai vastaavasti muutama pienempi suositus laitoksen kehittämiseen tai itsearviointiraportin laatimiseen. Arvioinnin on siis annettava arvioitavalle jotain konkreettista hyötyä.

Kun pohditaan KSAP:in ennako- tai perusedellytyksiä, on nostettava vielä korostuneeseen asemaan tärkein. Kantaviin perusedellytyksiin kuuluu se, että arvioinnissa tavoitellaan kehittämistä ja kehittymistä. Prosessissa pyritään myös saamaan arvioitava näkemään se, miltä itse näyttää ulkopuolisen silmin. Paino ei siis ole absoluutisessa näkemyksessä arvioitavasta tai siinä, että arvosteltaisiin arvioinnin kohde, vaan näkemyksen tarjoamiseen. Konsultointiin pyritään rakentavassa ja keskusteleavassa hengessä.

ARVIOINTIPROSESSIN YDINSYKLI

Kehittyvän syklin arviointiprosessin ydinsykli

muodostuu arviointivierailua edeltävästä valmisteluvaiheesta, varsinaisesta arviointivierailusta ja palautteen antamisesta⁴. Huolellinen valmistautuminen on tärkeää arviointivierailun onnistumiselle. Valmisteluvaiheessa tutustutaan systemaattisesti arvioitavaan kohteeseen, valitaan arviointivierailun teemat sekä valmistellaan arviointikeskustelun etenemistä. Arviointivierailu on dialogi arvioitavan tahon kanssa. Palautteessa pyritään tunnistamaan arviointikohteen vahvuuksia ja kehittämiskohteita. (Kuvio 3.)

1. Valmisteluvaihe luo lujan perustan

Arviointivierailuun valmistautuminen alkaa huolellisella tausta-aineistoon tutustumisella. Esimerkiksi opinto-oppaasta voi tarkastella opintojen rakennetta eli pakollisten, vaihtoehtoisten ja vapaavalinnaisten opintojen suhteita. Lisäksi voi perehtyä laitoksella käytössä oleviin kurssien suoritusastoihin ja näissä tapahtuneisiin muutoksiin sekä siihen, kuinka opiskelijoiden opinto-ohjaus on järjestetty. Laitoksen Internet-sivuilla voi tutkia, kuinka laitos kuvaa opetustaan, opiskelijoiden ohjausta, ja esimerkiksi, millainen on opetuksesta ja opintojen ohjauksesta vastaavan henkilökunnan virkarakenne. Tietoa laitoksen opetuksen toimivuudesta antavat myös laitoksen toimintaa kuvaavat tilastot, joissa kuvataan opiskelijavalintaa, valmistumisaikoja ja -prosentteja sekä valmistuneiden sijoittumista työelämään.

Oman arviointitiimillämme erityisenä ja keskeisenä ennakkovalmistautumisen materiaalina olivat laitoksen laatimat itsearviointiraportit. Itsearviointiraporttien analysoinnissa käytettiin apuna taulukkoa, jossa on määritelty yliopiston opetuksen laatukriteerit. Aluksi luimme laitosten itsearviointiraportteja kyseisen käytännön näkökulmasta, mutta pian huomasimme ennemminkin kiinnittää huomion variaatitekijöihin kuin yhteisiksi tulleisiin muodollisiin käytäntöihin. Juuttumatta kaavoihin arviointitiimimme pyrki paneutumaan siihen, mikä oli laitoksen oma käsitys: arvioimaan ulkopuolisen silmin, oliko omat hyvät ja huonot puolet realistisesti ymmärretty sekä antamaan konsultoivaa apua ratkaisujen ja toimenpiteiden etsimisessä.

Kukin tiimin jäsen sai tietyt itsearviointiraportin sisältöalueet tarkasteltavaksi yhteistä arvioinnin valmistelua varten. Osioihin perehdyttäessä

vertailtiin useamman vuoden itsearviointiraportteja ja kiinnitettiin huomiota esimerkiksi siihen, miten asiat ovat muuttuneet ja mitä puutoksia uudessa raportissa mahdollisesti oli. Lisäksi tarkasteltiin sitä, mitkä seikat vaikuttavat ongelmakohdilta, heikkouksilta ja kehittämiskohteilta ja mitkä puolestaan laitoksen vahvuuksilta.

Mikäli käytössä ei ole itsearviointiraportin ja laatukriteeritaulukon kaltaista valmista materiaalia, täytyy arviointitiimin määrittellä, mitä seikkoja arviointikohteen toiminnassa halutaan erityisesti tarkastella, ja tutkia soveltuvaa tausta-aineistoa tässä valossa. Arviointitiimin määrittelemän kriteeristön olisi hyvä olla sovellettavissa myös muihin samankaltaisiin kohteisiin.

Kunkin arviointitiimin jäsenen läpikäymistä aihealueista ja niistä tehdyistä huomioista käytiin tiimissä yhteinen keskustelu. Tavoitteena oli valita **arviointivierailun teema** tai teemat, jotka näyttivät olevan laitoksen opetuksen kehittämisen kannalta tärkeimpiä ja ajankohtaisimpia. Tarkoituksena ei ole keskustella vain opetuksessa koetuista ja havaituista puutteista, vaan myös vahvuuksista. Teemojen tulee olla laitoksen kehittämisen kannalta mielekkäitä sekä laitoksen omien opetuksen tavoitteiden että kehittämisen painopisteiden näkökulmasta. Jottei arviointivierailulla käytävän keskustelun aitous ja välittömyys häviäisi, keskustelun teemoja ei kerrota etukäteen laitokselle.

Valmistauduimme opetusta koskevien sisällöllisten kysymysten lisäksi myös tiedustelevaan, mitä huomioita laitoksella itsellään on itsearviointiraportista: kuinka hyvin se kuvaa laitosta, opetuksen tilaa ja opetuksessa tapahtunutta muutosta, puuttuuko raportista jotakin oleellista ja

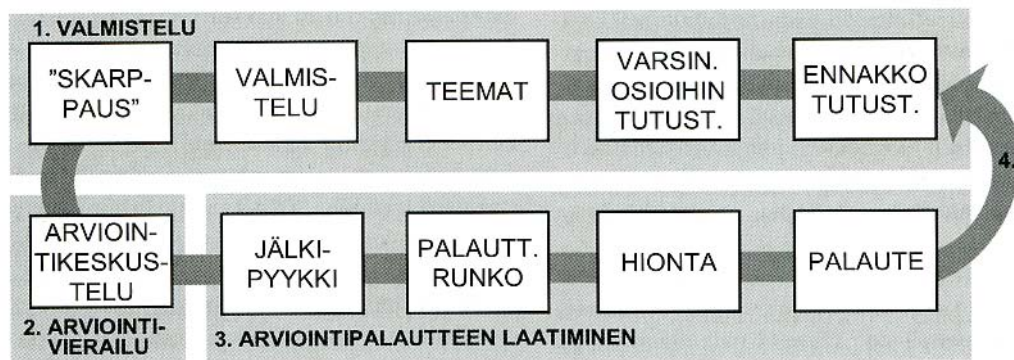
mitä raportin jälkeen on tapahtunut. Tärkeää oli myös kysyä, kuinka raportti on laadittu, ketkä sen laatimiseen olivat osallistuneet ja millaista keskustelua raporttia laadittaessa oli laitoksella käyty.

Valmisteluvaiheessa laaditaan teemojen perusteella **arviointikeskustelun runko**, jonka mukaisesti vierailulla edetään. Kullekin arviointitiimin jäsenelle määritellään keskustelurungossa oma vastuualue, jota käsiteltäessä hän vie keskustelua eteenpäin. Tiimin periaatteiden mukaisesti tehtäviä vaihdeltiin arviointikerroilla, esimerkiksi keskustelun vetämisvastuu sovittiin kullakin kerralla erikseen. Teemojen valintaan ja arviointikeskustelun valmisteluun saatettiin käyttää useampi kokoontuminen, joista viimeinen ajoitettiin pari päivää ennen arviointivierailua, jotta keskustelurunko oli tuoreessa muistissa vierailupäivänä.

2. Arviointivierailuun "oikealla taajuudella"

Vierailupäivänä tiimillä oli "skarppaustapaaminen" ennen arviointivierailua. Tässä saatettiin vielä käydä läpi joitakin arviointikeskusteluun liittyviä kysymyksiä – tai siten ei. Tärkeää tapaamisessa on se, että arviointitiimi ryhmytyy, yhteishenki löytyy ja kaikki ovat paikalla virittyäkseen "oikealle taajuudelle".

Arviointisyklin toinen vaihe, arviointivierailu, toteutettiin opetuksen kehittämistyöryhmän tapaamisena. Tapaamiseen vietiin virallinen kirje KOTKA:n toiminnasta, jonka avulla kerrattiin arviointivierailun tavoitteet, työskentelytapa ja eteneminen. Sen jälkeen kerroimme tarkemmin omasta työtavastamme sekä esittelimme itsemme – puolin ja toisin. Keskustelussa etenimme valmistelun rungon mukaisesti teemoittain, mutta kuitenkin siten, että joustavuus säilyi. Keskustelu voi

Kuvio 3. KSAP:n ydinsykli

edetä arviointivierailulla hyvin vapaamuotoisesti ja arviointitiimin tulee kuunnella laitoksen näkemyksiä omasta toiminnastaan. Arviointikeskustelussa voidaan käsitellä myös sellaisia ajankohaisia teemoja, joita ei valmisteluvaiheessa ole tullut esiin. Arviointitiimin on kuitenkin hyvä varmistaa, että myös etukäteen valmistellut teemat käsitellään. Keskustelun lopulla arviointitiimi kertoo lähettävänsä arviointivierailusta palautteen laitokselle.

3. Vaiheittainen arviointipalaute

Ydinsyklin kolmas vaihe on palautteen laatiminen ja luovuttaminen. Pyrimme antamaan jokaisen laitoksen opetuksen kehittämistoimelle palautetta heidän itsearviointiraportistaan sekä ehdottamaan kehittämisideoita, tekemään suosituksia ja toimenpide-ehdotuksia. Tarkoitus oli kehittää laitosten koulutusohjelmia rakentavassa ja keskustelevassa hengessä yhdessä laitoksen henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Toisaalta pyrimme myös valmentamaan laitoksia erilaisten ulkoisten arviointien kohtaamiseen. Tämä ei vaatinut arvioitavilta laitoksilta mitään erityistoimenpiteitä lukuun ottamatta henkilökunnan ja opiskelijoiden osallistumista järjestettäviin arviointivierailuihin.

Arviointitiimin palaute annettiin vain kyseiselle laitokselle ja laitos saattoi käyttää palautetta haluamallaan tavalla hyödykseen. Arvioinnin tuloksesta ei siis annettu tietoja muille tahoille.

Heti arviointikeskustelun jälkeen arviointitiimi kokoontui pikaisesti laatimaan yhteenvedon, jossa kokosimme yhteen ajatuksia keskustelun luonteesta ja tapaamisesta vallinneesta tunnelmasta sekä arvioimme keskustelun hedelmällisyyttä. Tiimimme kokosi myös listan keskustelussa tärkeimmiksi nousseista asioista, jotka eivät välttämättä olleet meidän esiin nostamia seikkoja. Näiden palaverien muistiinpanojen sekä arviointikeskustelussa tehtyjen muistiinpanojen pohjalta yksi arviointitiimin jäsenistä kirjoitti palautteen ensimmäisen luonnoksen, jota muotoiltiin myöhemmin yhdessä. Luonnosta on helpompi muokata ryhmässä, kuin kirjoittaa se yhdessä alusta asti.

Palaute hiottiin lopulliseen muotoonsa arviointitiimin tapaamisessa noin viikon sisällä arviointikeskustelusta. Yleensä palautteen runko pysyi asiasisällöltään suunnilleen samana, mutta ilmaisutapa saattoi muuttua radikaalistikin. Samal-

la tarkistimme, että palautteesta löytyvät kaikki tärkeimmät arviointikeskustelun teemat. Palautteen ei kuitenkaan ole tarkoitus olla vain referaatti käydystä keskustelusta, vaan tavoitteena on esittää siinä laitokselle yksi isompi tai useampia pienempiä kehittämisideoita. Nämä kehittämis ehdotukset kumpusivat käytännössä etupäässä arviointikeskustelusta. Ne eivät siis olleet täysin irrallaan vierailustamme, vaikka niitä ei ehkä esitettykään vierailun aikana samassa muodossa kuin palautteessa. Palaute lähetettiin allekirjoitettuna opetuksen kehittämistyöryhmän puheenjohtajalle.

Koska Kotkan silmä -projektin tavoitteena oli ensisijaisesti totuttaa laitoksia ulkopuoliseen arviointiin, katsoimme, että palautteen antamisen voi toteuttaa kirjallisesti. Mikäli KSAP:ia käytetään hankkeessa, jossa tavoite on nimenomaan arvioinnissa, on palaute syytä luovuttaa henkilökohtaisesti. Tällöin siitä voidaan keskustella ja arvioijat voivat selittää, mitä tarkoittavat kullakin esiin nostamallaan teemalla. On kuitenkin tärkeää että palaute annetaan myös kirjallisena, jolloin sitä on helpompi myöhemmin käsitellä ja hyödyntää arviointikohteessa.

Arviointiprojektin onnistumista voidaan tarkastella muun muassa seuraamalla arviointivierailun ja palautteen vaikutusta arviointikohteen toimintaan. Onnistumisesta ei kuitenkaan kerro vain se, että arviointiryhmän kehittämis ehdotuksia on toteutettu, vaan prosessin avulla on mahdollista myös avata uudenlaisia keskusteluyhteyksiä arviointikohteen sisällä sekä kannustaa enakkoluulottomaan toiminnan ideointiin.

4. Arviointiprosessi alkaa alusta, oppiminen ei

Sovelsimme samaa arvioinnin prosessimallia jokaiseen kuuteen arvioitavaan laitokseen, palasimme siis ydinsyklin alkuun siirtyessämme seuraavaan arviointikohteeseen. Alussa valitsemamme malli toimi, eikä siihen tarvinnut tehdä suuria muutoksia arviointiprojektin aikana. Hienosäätöä kuitenkin tapahtui aina uuteen kohteeseen siirryttäessä ja tämä kehitti sekä arviointimalliamme että meitä arvioijina. KSAP eteni ja kehittyi syklinä ja oli arviointitiimille arvioinnin oppimisprosessi.

Onnistuimme kehittämään laitos laitokselta rutiiniamme muotoseikoissa ja toimintatavoissa, jolloin pystyimme keskittymään paremmin sisältökysymyksiin ja toimimaan tehokkaammin. Esi-

merkiksi yhteisiä valmistelupalavereja tarvittiin lopussa huomattavasti vähemmän kuin ensimmäisten kohteiden arviointivierailuihin valmistauttaessa. Opimme tunnistamaan pohja- ja taustamateriaalista oleelliset seikat ja arviointikohteiden mahdolliset kehittämiskohteet nopeammin, kun opetuksen laatukriteeristö tuli paremmin hallintaan ja itsearviointiraporttien rakenne, luonne ja retoriikka kävivät tutuiksi. Pystyimme prosessin edetessä myös jonkin verran ennakoimaan, kuinka laitoksilla suhtauduttaisiin esittämiimme ehdotuksiin ja mikä olisi mahdollisimman rakentava tapa esittää ne.

UUTEEN KEHITTÄVÄÄN ARVIOINNIN SYKLIIN

Arviointiprosessimme osoittautui todella useista vaiheista koostuvaksi tapahtumasarjaksi, monipolviseksi kehityskulukuksi. Siihen osallistuminen sekä sujuva asioiden eteenpäin vieminen vaati arvioijilta innovointia, haasteiden yksityiskohtaista jäsentämistä, ennakkoluulotonta suunnittelua, aikaa sekä ihmisten kohtaamista, joilla valmennetaan arvioitavaa edistyvään itsensä hahmottamiseen ja tuntemiseen. Joustavuuden ja mukautumiskyvyn vaatimusten lisäksi kehittyvästä arviointiprosessista löytyi ydinsykli, joka yhdistää toimivaksi kokonaisuudeksi varsin erilaisiin kehitystarpeisiin erilaisissa ympäristöissä kohdistuvan tarkastelun. Arviointikohteen tai toimintaympäristön vaihtuessa oleellinen arvioitava asiaydin eli teema on hahmotettava uudestaan.

Kun yritämme itse hahmottaa oman tiimimme kehityssykliä, pohdimme, mitä tekisimme toisin uudessa arviointiprojektissa, mikä kehittäisi meitä arvioijina. Arvioitaville antamamme palaute oli tiivis – todennäköisesti liiankin kompakti. Vaikka koko arviointiprojektin tavoite määrää, millaisena palaute annetaan, kannattaa arviointiperiaatteista ja arviointipalautteesta sopia yhdessä arvioinnin kohteen kanssa. Konsultointi- ja valmennustavoite saa siten konkreettisesti uutta uskottavuutta ja merkitystä arvioitavan silmissä.

Jos arvioitavan luona käydään vain kerran, kuten tässä arviointiprosessissa tehtiin, tarkasteltavia teemoja ei edelleenkaan kannata kertoa etukäteen yksityiskohtaisesti. Kehittävämpää on käydä arvioitavan luona useampia kertoja, mihin oivan mahdollisuuden antaa yhteinen periaateja palautesuunnittelukin. Kun tehdään useita arviointivierailuja, kannattaa miettiä, annetaanko ar-

vioitavalle joitakin arviointi- ja kehitysprosessia edistäviä tehtäviä. Merkitykselliseksi koetun yhteisen toiminnan myötä mahdollinen (ja todennäköisesti arvioijan ja arvioitavan välillä oleva) ”jää särkyisi”. Näin kehittyvässä arviointiprosessissa on mahdollista tulla esiin aiempaa läheisempi yhydysside ja dialogi arvioijan sekä arvioitavan välille. Tämä on toivottavaa silloin, kun arviointi tähtää konsultointiin ja valmennukseen.

Arvioinnin kehittyessä suotuiseen suuntaan ei ole enää perusteltua antaa palautetta pelkästään formaalissa tai etäisen persoonattomassa muodossa, vaan palaute olisi syytä antaa henkilökohtaisesti. Arvioitava voi tällöin välittömästi arvioida arviointikeskustelua ja -palautetta arvioidakseen, onko asiat ymmärretty ja saadakseen reaaliaikaisesti kehittymiseen tarvittavaa valmennusta.

Uuden arviointiprosessin voi rakentaa tutuista ja hyväksi havaituista lähtökohdista, mutta arviointia uudistavia ja vahvistavia säätöjä on aina tarpeen tehdä. Tällaiseen arviointiprosessin ja -osaamisen kehittämiseen antaa erinomaiset mahdollisuudet kehittyvän syklin arviointiprosessi.

<http://www oulu.fi/opetkeh/kotka/index.html>

VIITTEET

1. Oli tapahtunut ryhmäytyminen. Ryhmäytyminen tarkoittaa tässä prosessia, jossa joukosta ihmisiä muodostuu ryhmä, joka kokee olevansa ryhmä (yhteenkuuluvuuden kokemus), on vuorovaiikutuksessa keskenään (ei aina välttämättä kasvokkain), tuntee toisensa (tietävät, ketä ryhmään kuuluu) ja jakaa yhteisen päämäärän (tietävät, miksi ollaan ryhmä). Ryhmästä, ryhmän muodostumisesta ja ryhmätoiminnasta; ks. esim. Helkama, K., Myllyniemi, P & Liebkind, K. (2000) Johdatus sosiaalipsykologiaan. Edita. 256–282, 304, 318–319.
2. Perustutkintojen kehittämisstrategia, Oulun yliopisto 2001, kappale 6.
3. Ks. Oulun yliopisto, Opetuksen kehittämissykki, opetuksen laadunarviointi: <http://www oulu.fi/opetkeh/kehtoimi/laatu/index.html>.
4. Arviointitiimin on syytä kirjata kaikki työskentelyn vaiheet alusta lähtien, jotta koko prosessi on tiimin hallinnassa aina oman roolin hahmottamisesta palautteen kirjoittamiseen asti.